

Megjelenik hetenkint háromszor, ke-
zen, csütörtökön és szombaton, összesen
harmadfél iven. Dívatbábok,
képek, fametszvények, him-
zetminták s más mű-
melldí-
tekkel.

Előzeté-
si ára:
helyben,
6 ft. 40 k.
éve-
gyedre 3
ft. 20 k. c.
p., bori-
tékban 30
kral több.
Vidékre
félére 7
ft. 40 kr.
A szerk.
szállás
zöldfut.
Janko-
vitch, ed.
emeleth.
bal sarok.

HARMADIK ÉV' ELSŐ FELE.

TARTALOM. Elágzás és összeolvadás, III. Noytól. A kezesség. ballada Jámbor Páltól. Levelek Emi-
liához P. H. L.-tól. Társaséleti szemle.

ELÁGZÁS ÉS ÖSSZEOLVADÁS.

III.

Öltözet, mely mindennapi tárgy! És mégis, mennyi költészet rejlik a nemzetek öltözetében! — Igen a hajlamok, jellemirányok, vágyak, a játszi képzelet' teremő ereje, a köznapi élet' fölszépítése, s az ábrándok nagy részben az öltözet' választásában nyilatkoznak. A költészetnek köntös kell, hogy érzéktíve feltűnjön, s másokra hasson, — legyen azután ezen köntös akár szó, akár kép, akár hang vagy tett, — akár öltözet. — Nem érthetem itt az öltözetek' azon neveit, melyeket az ember' testére nyomor, inség és szegénység, éghajlat és körülmények' kényszerítő szüksége reá erőszakol, mert itt hiányzik a választás szabadsága, az önkényes elhatározás, mi egyedül lehet a költő szellem' röptének kisugárzása, — s rongyokban s foszlányokban csakugyan nincs költőiség. De értem az életnem, jólét és kényelem vagy nyiladozó tetterő és munkásság s hatalmas körülmények' gyökéretéből elősarjadzó izlés' alapján feneklő választásnak szülőteit, — a jellemöltözeteket. S itt ismét két szempontra kell figyelmünknek irányulnia; mert a köznapi foglalkozás sokat fölszeges teher gyanánt mellőz az öltözetten, mit ünnepi kényelet és dísz mosolygó előszeretettel tűz, férczel vagy aggat rá. E szerint a köznapi munkaöltözetet meg fogjuk különböztetni az ünnepi díszöltözettől, — s a nap költészetének szabad elömlését az ünnepi öltözetten fogjuk leginkább kereszteni. — S ebből kiindulva azt látjuk: mikép a nemzeti s népöltözetek tulajdonkép szinte a népszokások' sorába tartoznak, — azoknak egy ágát képezik.

De van még egy másik főtökintet, mely — a költészeti elemen kívül — az öltözetre nem csekély befolyással van, sőt nagyrészt elhatározó, eldöntő hatalmat gyakorol: — s ez a műveltség.

Tagadhatlan: hogy a műveltség nagyszerű világeszme levén, a földnek, az emberiségnek közkinccse, s mint ilyen általános hódolatot igényel. De valamint egyfelől való-

síthatlan ábránd az, hogy a földet lakó ezer millió ember' minden egyéne tökéletesen egyenlő műveltségű legyen: úgy másfelől soha el nem érhető kívánság, hogy azon tárgyak, melyekre a műveltség idomítólag hat, teljesen összhangzókká váljanak, főleg ott, hol nemzeti sajátosságok állnak szemközt egymással. Azonban bizonyos: hogy a műveltség mint szellemi erő igen messze eláradhat, s nagyobb tömegeket — ha mind nem is — egyesíthet: míg a népsajátságok néha igen apró töredékekben tartják fűn magokat. S így tekintve a dolgot, ha a népsajátságokat — öltözetre nézve — kültői elemnek nevezzük, azt látjuk: hogy a népköltészeti elem az elágzás, a műveltség pedig az összeolvadás' elemét képviseli.

Félre ne értsenek nagyságtok. Azon körülmény, hogy némely nemzeti s népöltözeteken mi, a mi fogalmaink szerint semmi költészeti föl nem fűdözhetünk, — az nem gyöngíti az általános költészeti fölfogást, s csak azt tanúsítja: hogy a mi kültői fölfogásunkat már a műveltség idomítja, finomítja és magasabb polcra emelé, — míg azon, nekünk költőietlennek látszó öltözet az illető nép' alacsonyabb fokon álló költőiségének természetes és szükséges kifolyása. Ugy tekintem én ezt, mint a természetben a meleg' elemét, melyben tökéletes nemlegesség, vagyis abszolút hideg nincs, hanem a melegnek csak kisebbkisebb fokai vannak, úgy hogy nagyobb és nagyobb hideg tulajdonkép azt jelenti: kevesebb és kevesebb meleg vagy hőelem' jelenléte. Szintugy a népek' költészeti létében abszolút költőietlenséget nem ismerek, hanem csak úgy látom a dolgot: hogy egyik másik népben több kevesebb van ezen elemből, s ez így megy a végtelenségig. Hát ha még felgondoljuk: hogy a költészet néha minél áradozóbb, annál torzabb, annál fonákabb, — s ha felgondoljuk, hogy a költészet, a míg bölcsőjében játszadozik, néha épen a legnyersebb, legdurvább, legmesésebb, legkihutlenebb, sőt legocsmányabb ábrándokban, képekben és szavakban gyönyörködik, — nem fogjuk-e igen természetesnek találni: hogy az öltözetnek is bizonyos fokozatokon föl kell vergődnie, míg a tisztultabb izlés' némüleget polczára emelkedhetik. Részemről így látva a dolgot, a szennyes beduin, a piszkos olasz, a zsíros csikós' költőietlen külsejét csak olyanul fogom tekinteni, mint mely még ki nem emelkedhetett az alacsonyságból' nemesebb, tisztább izlésre, épen azért, mivel agyában azon egyénnek, kit ezen külső takar, föl nem hajnallott még a jobbnak és szebbnek megválaszthatása.

Vegyük már most a műveltséget mint általános olvasztót, szemügyre. — Műveltség! Kinek keble né tágulna e szó' hallatára; kinek vágya ne emelkednék elérhetni azt, mi az embert belső s külsőleg emberré idomíthatja? Igenis, kétségtelen, hogy minden jobblelkű s magasabb törekvésű legelőször is erre fog ügykezni. De mindennek megvan a maga határa, — mert mint jelen czikkeim' elején mondtam: véges erő a végtelenséggel nem mérkőzhetik, — s mint szinte főnebb említém: minden élő emberegység tökéletesen egyenlő műveltségű nem lehet. — De nézzük közelebbről a dolgot. Miben áll az ember' összes műveltsége? Bensőleg értelem és érzelem' műveltségében, s ezen alapuló külső bánásmódi műveltségben. S mire terjeszkedhetik tehát a műveltség külsőleg? — Formákra, pusztá formákra. S így kivéve azon anyagokat, melyek már lényegökönél fogva kizárják a nemesítést, izletesb alakítást, — lehet mindennemű s akármitféle anyagnak izletes külsőt, kedves idomot, kellemes arányzatot, szép, deli, csinos alakot kölcsönözni, — a nélkül, hogy az anyagot magát saját lényegéből kivetkeztetnők, vagy azt egészen megváltoztatnók. (Folyt.)

NEY.